**Valtioneuvoston kanslia** NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2022-00319

VNEUS Siivola Heli(VNK) 25.03.2022

Asia
**Yleisten asioiden neuvosto 22.3.2022**

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto 22.03.2022

**Neuvosto käsitteli Eurooppa-neuvoston (24.-25.3.) päätelmäluonnosta, jonka aiheita ovat Venäjän hyökkäys Ukrainaan, turvallisuus ja puolustus, energia, koronapandemia, talouskysymykset ja ulkosuhteet. Keskustelussa painotettiin EU:n yhtenäisyyttä ja transatlanttista koordinaatiota Venäjän toimiin vastaamisessa ja Ukrainan tukemisessa. Tärkeänä pidettiin pakotteiden porsaanreikien tukkimista ja valmiutta seuraavaan pakotepakettiin. Esillä oli myös tilapäisen suojelun direktiivin toimeenpano. Strategisen kompassin hyväksymistä pidettiin tärkeänä askeleena turvallisuus- ja puolustuskeskustelussa. Riippuvuutta venäläisestä energiasta ja fossiilisesta energiasta yleensä halutaan vähentää. Sisämarkkinoiden toimivuutta ja kehittämistä pidettiin tärkeinä myös tästä näkökulmasta. Myös EU-Kiina-huippukokouksen valmistelu on tärkeää.**

**Puheenjohtaja esitteli yhteenvedon neuvoston toimista koskien vuoden 2022 eurooppalaista ohjausjaksoa, ohjausjakson päivitetyn etenemissuunnitelman sekä euroalueen talouspolitiikkaa koskevan suositusehdotuksen. Jatkossa ohjausjakson puitteissa pyritään ottamaan huomioon myös Venäjän hyökkäyksen taloudelliset vaikutukset.**

**Puheenjohtaja esitteli suunniteltua etenemistä EU:n tulevaisuuskonferenssin johtopäätösten muodostamiseksi. Kansalaisten suositukset on tarkoitus koota yhteen konferenssin yhteisen sihteeristön toimesta. Avoinna on, miten täysistunnon ehdotukset muodostetaan kansalaisten suositusten pohjalta. Valtaosa jäsenvaltioista vastusti ajatusta suositusten asettamisesta prioriteettijärjestykseen konferenssin täysistunnossa. Konferenssi ei ole päätöksentekoelin, eikä neuvosto voi tässä vaiheessa ottaa kantaa ehdotusten toimeenpanoon. Täysistunnon kansalaisedustajat voisivat mahdollisesti priorisoida suosituksia. Myös viestit kansallisista keskusteluista tulisi huomioida. Konferenssin johtokunta laatii loppuraportin, jonka pohjalta kukin toimielin tarkastelee tarvittavia jatkotoimia.**

**Neuvosto hyväksyi osittaisen yleisnäkemyksen EU:n puolueasetuksen muuttamisesta.**

**Muissa asioissa komissio informoi neuvostoa ehdotuksistaan EU:n ja Ison-Britannian välisten kauppa- ja yhteistyösopimuksen ja EU-erosopimuksen täytäntöönpanon valvontaa ja unionin yksipuolisia toimia koskeviksi asetuksiksi.**

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

**A-kohtien hyväksyminen**

Hyväksyttiin asiakirjan 7248/22 mukaisesti.

**Eurooppa-neuvoston 24.–25.3.2022 pidettävän kokouksen valmistelut: päätelmät**

Neuvosto keskusteli Eurooppa-neuvoston päätelmäluonnoksesta. Puheenjohtaja korosti solidaarisuutta Ukrainaa kohtaan ja totesi, että Eurooppa-neuvosto käsittelee Venäjän hyökkäystä Ukrainaan monesta eri näkökulmasta. Eurooppa-neuvosto keskustelee aiheesta myös Yhdysvaltojen presidentti Bidenin kanssa ja valmistelee EU–Kiina-huippukokousta (1.4.). Myös Bosnia-Hertsegovinan tilanne on esillä Eurooppa-neuvostossa. Ulkoasiainneuvostossa 21.3. päästiin yhteisymmärrykseen turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä koskevasta strategisesta kompassista, jonka Eurooppa-neuvosto vahvistaa. Lisäksi esillä on energiariippuvuuden vähentäminen sekä energian korkeiden hintojen vaikutukset kuluttajille ja yrityksille. Myös elintarviketurvallisuus on tärkeä aihe sekä EU:n sisällä että kolmansien maiden osalta. Pandemiakaan ei vielä ole ohi, ja kansainvälisellä tasolla on osoitettava solidaarisuutta.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič**)** korosti EU:n yhtenäisyyden merkitystä ja kävi läpi EU:n toimia Ukrainan kriisin suhteen. Komissio on antamassa tiedonannon jäsenvaltioiden tukemisesta tilapäisen suojelun direktiivin toimeenpanossa (sotaa pakenevien ukrainalaisten oikeus sairaanhoitoon, koulutukseen, työelämään ja majoitukseen), tiedonannon elintarviketurvan ja elintarvikejärjestelmien häiriönsietokyvyn vahvistamisesta sekä tiedonannon energian toimitusvarmuudesta ja kohtuullisista hinnoista. Energialähteitä on tarkoitus monipuolistaa REPowerEU-suunnitelman mukaisesti. Komissio tulee esittämään toukokuussa analyysin puolustusalan investointivajeesta. Myös keskustelu EU–Kiina-huippukokouksen valmisteluista on tärkeä. Lisäksi Eurooppa-neuvostossa käsitellään pandemiaa ja taloutta, erityisesti sisämarkkinoita ja strategisia riippuvuuksia.

Keskustelussa korostettiin EU:n yhtenäisyyttä ja transatlanttista koordinaatiota Venäjän toimiin vastaamisessa. Tärkeänä pidettiin Ukrainalle annettavaa tukea ja solidaarisuutta sekä asetettujen pakotteiden porsaanreikien tukkimista ja valmiutta seuraavaan pakotepakettiin. Esille nostettiin myös mittava jälleenrakennuksen tarve Ukrainassa. Tilapäisen suojelun direktiivi ja pakolaisten tilanne nousivat esille useissa puheenvuoroissa. Solidaarisuutta pidettiin tärkeänä myös EU:n sisällä. Esille nostettiin muun muassa koheesiovarojen käyttö ja uudelleen kohdentaminen pakolaisten auttamiseen sekä tarve tukea etulinjan jäsenvaltioita.

Turvallisuus- ja puolustuskeskustelun osalta strategisen kompassin hyväksymiseen oltiin tyytyväisiä.

Energiakeskustelusta ei ennakoitu helppoa. Keskustelussa korostui tarve riippumattomuuteen ulkoisista energiatuottajista. Venäjä-riippuvuudesta pitää päästä eroon niin ilmaston, talouden kuin turvallisuuden takia. EU:n täytyy valmistautua ensi talveen. Monet kannattivat ajatusta kaasun yhteisostoista. Kaasun varastoinnissa tulee ottaa huomioon jäsenvaltioiden erilaiset tilanteet. Esille nostettiin myös ajatus hintakatosta fossiilisille polttoaineille. Kaasun hinnan ja varastoinnin lisäksi pitää miettiä verkkojen yhteensopivuutta sekä kannustaa vihreään siirtymään. Fit for 55 -paketin mainitsemista päätelmätekstissä toivottiin.

Sisämarkkinoiden kehittämisen ja toimivuuden merkitystä korostettiin. Parantamisen varaa on vielä. Erityisesti yksityinen sektori pitäisi ottaa paremmin mukaan suunnitelmissa.

Covid-19-pandemia nousi esiin vain yksittäisissä puheenvuoroissa. Terveydenhuollon todettiin olevan yhä paineen alla. Solidaarisuutta erityisesti Länsi-Balkanin maiden suhteen korostettiin.

Ulkosuhteiden alla EU–Kiina-huippukokous nähtiin mahdollisuutena korostaa Kiinalle sen vastuuta pyrkiä vaikuttamaan Venäjään. Bosnia-Hertsegovinasta toivottiin tekstiä päätelmiin.

Suomi korosti EU:n nopeaa, yhtenäistä ja vahvaa vastausta Venäjän toimiin. Pakotteita tulee lisätä johdonmukaisesti tilanteen niin vaatiessa. Yhtenäisyyttä tarvitaan myös humanitaarisen kriisin

hoidossa. Suomi kantaa osansa sotaa pakenevien ihmisten suojelemisesta. Eurooppa-neuvoston keskustelu presidentti Bidenin kanssa tukee transatlanttista koordinaatiota. Myös keskustelu EU–Kiina-huippukokouksen valmisteluista on erittäin ajankohtainen. Strateginen kompassi on merkittävä askel EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyölle, ja sen nopea ja tehokas toimeenpano on tärkeää. Keskeistä on jäsenvaltioiden keskinäinen solidaarisuus ja avunanto, puolustuskykyihin investoiminen, kyky vastata erilaisiin hybridiuhkiin sekä tiivis EU–Nato-yhteistyö. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen kulkee käsi kädessä energiaturvallisuuden lisäämisen kanssa. Uusiutuvan ja päästöttömän energian käytön lisääminen on nyt entistä tärkeämpää. EU:n ei tulisi ryhtyä toimiin, jotka aiheuttaisivat häiriöitä markkinalähtöiselle toiminnalle. Vahvat sisämarkkinat ja kansainvälinen kauppa ovat keskeisessä asemassa kestävän kasvun agendan vahvistamisessa.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) totesi, että keskustelussa korostui yhtenäisyys ja solidaarisuus Ukrainalle. Ukrainan jälleenrakentamisesta on tulossa valtava globaali ponnistus. Ensin pitää kuitenkin saada sota loppumaan. Sisämarkkinoista julkaistaan vuosittain sisämarkkinaraportti, jota neuvosto voisi käsitellä tarkemmin. Komissio esittää vaihtoehtoja energian korkeiden hintojen vaikutusten lieventämiseksi pian annettavassa energiatiedonannossa. Rokotteiden yhteishankinnasta saatiin hyviä kokemuksia. Samoja periaatteita voitaisiin käyttää myös nesteytetyn maakaasun (LNG) hankinnoissa.

Puheenjohtaja korosti yhtenäisyyden ja solidaarisuuden merkitystä. On syytä lisätä painetta Venäjälle ja koordinoida toimia kumppanien kanssa. Keskustelua lyhemmän ja pidemmän aikavälin toimista energiasektorilla jatketaan Eurooppa-neuvostossa.

**Eurooppalainen ohjausjakso**

**a) Yhteenveto vuoden 2022 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyvistä neuvoston toimista**

**b) Päivitetty etenemissuunnitelma vuoden 2022 eurooppalaista ohjausjaksoa varten**

**c) Euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus**

Puheenjohtaja totesi, että esillä on kolme asiakirjaa: puheenjohtajan yhteenveto neuvoston toimista vuoden 2022 eurooppalaista ohjausjaksoa varten, päivitetty suunnitelma vuoden 2022 eurooppalaista ohjausjaksoa varten ja euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus. Puheenjohtajan yhteenveto on laadittu neuvoston eri kokoonpanoissa käytyjen keskustelujen pohjalta. On huomattava, että näissä keskusteluissa ja asiakirjoissa ei ole vielä huomioitu Ukrainan kriisin taloudellisia vaikutuksia. Etenemissuunnitelmaan on tehty pieniä muutoksia. Euroalueen talouspolitiikkaa koskeva suositusehdotus vahvistetaan Eurooppa-neuvostossa ja hyväksytään 5.4. Ecofin-neuvostossa.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) totesi, että Ukrainan kriisi säteilee monelle eri sektorille. Energiasiirtymä on nyt entistä tärkeämpi. Strategista riippuvuutta tulee vähentää myös monilla muilla aloilla, esimerkiksi elintarvikealalla. Komissio on antamassa tiedonannon elintarviketurvallisuudesta. Finanssipolitiikassa jäsenvaltioiden on jatkettava kohdennettuja toimia ja yleinen poikkeuslauseke on vielä voimassa. Kevätennuste on tärkeä. Neuvosto on hyväksynyt 22 täytäntöönpanopäätöstä koskien kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia. Neljää suunnitelmaa vielä arvioidaan. Eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa pyritään ottamaan huomioon myös ne uudet haasteet, joihin ei puututa jäsenvaltioiden kansallisissa suunnitelmissa.

**Euroopan tulevaisuuskonferenssi**

Puheenjohtaja toivoi, että konferenssin etenemistä koskevat prosessikysymykset saataisiin lyötyä lukkoon. Kansalaispaneelien suositukset on tarkoitus koota neutraalisti ja objektiivisesti yhteen konferenssin yhteisen sihteeristön toimesta. Tarkoitus on esittää ne tiiviisti klustereittain, jättämättä kuitenkaan mitään pois. Konferenssin työjärjestyksessä todetaan, että täysistunnossa laaditaan ehdotuksia kansalaisten suositusten pohjalta. Tähän liittyen on erilaisia näkemyksiä sen suhteen, tulisiko suosituksia asettaa prioriteettijärjestykseen vai tulisiko niihin koskea mahdollisimman vähän.

Konferenssin johtokunnan tehtävänä on koota loppuraportti ja esittää se yhteispuheenjohtajille (Euroopan parlamentin puhemies sekä neuvoston ja komission puheenjohtajat).

Komissio (varapuheenjohtaja Šuica) totesi, että lopullisten ehdotusten tulisi olla johdonmukaisia ja selvästi kytköksissä kansalaisten suosituksiin. Kaikkien täysistunnon työryhmien tulisi noudattaa samoja työskentelytapoja, jotta lopputulos olisi tasapainoinen. EU- ja kansallisen tason suositusten tasapainottaminen on suuri haaste. Tulee muistaa, että täysistunto ei tee päätöksiä. Mahdollisen suositusten priorisoinnin seurauksia ja laajuutta tulee vielä pohtia tarkemmin. Tässä vaiheessa ei voida sitoa minkään toimielimen käsiä. Kukin toimielin päättää aikanaan osaltaan tarvittavista jatkotoimista.

Käydyssä keskustelussa kiiteltiin puheenjohtajan toimia konferenssin edistämiseksi. Puheenjohtajan esittämän lähestymistavan nähtiin menevän hyvään suuntaan. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta valtuuskunnat suhtautuivat edelleen varsin kriittisesti ajatukseen kansalaisten suositusten asettamisesta prioriteettijärjestykseen täysistunnossa. Moni korosti, että neuvosto ja jäsenvaltiot voivat ottaa kantaa kansalaisten suosituksiin ja niiden toimeenpanoon vasta konferenssin päätyttyä. On tärkeää varmistaa asianmukainen jatkotyö. Konferenssi ei kuitenkaan ole päättävä elin, eivätkä sen ehdotukset voi olla sitovia. Mahdollisena kompromissina nostettiin esille, että täysistunnon kansalaisedustajat voisivat priorisoida kansalaisten suosituksia. Moni painotti tarvetta huomioida myös kansalaisten kansallisissa tapahtumissa ja konferenssin verkkofoorumin kautta esittämät viestit konferenssin lopputuloksissa. Prosessin tulisi olla mahdollisimman läpinäkyvä.

Suomi kiitti puheenjohtajaa työstä konferenssin edistämiseksi. On muistettava, että konferenssi ei ole päätöksentekoelin. Suhtaudumme varauksellisesti ajatukseen kansalaisten suositusten priorisoinnista täysistunnossa. Ehkä tällaista priorisointia voitaisiin tehdä täysistunnon kansalaisedustajien toimesta. Edetään miten tahansa, on selvää, että jäsenvaltiot eivät voi tässä vaiheessa sitoa käsiään suositusten toimeenpanoon. Kun konferenssi on päättynyt, kukin toimielin tarkastelee tarvittavia jatkotoimia. On tärkeää, että kansallisia keskusteluja kohdellaan tasavertaisesti. Myös Suomen hallitus on toteuttanut keskustelukiertueen. Tulee myös hallita odotuksia. Kaikkia kansalaisten ehdotuksia ei voida toteuttaa. Kansalaisten ehdotuksia täytyy tarkastella yhtä huolellisesti kuin kaikkia muitakin ehdotuksia.

Komissio totesi, että joka tapauksessa kansalaisten suositukset tulee klusteroida selkeällä tavalla. Pelkästään verkkofoorumin kautta on tullut 15 000 ehdotusta.

Puheenjohtaja totesi kaikkien olevan yhtä mieltä siitä, että prosessin tulee pohjautua kansalaisten ehdotuksiin. Työryhmien toiminnassa on ollut ongelmia, eikä niissä tulisi lisäillä mitä tahansa ajatuksia. On selvää, että jokaisella toimielimellä on itsenäinen rooli jatkotyön tarkastelussa konferenssin jälkeen. Konferenssi ei ole päätöksentekoelin. Kansalaisten suosituksista täysistunnon ehdotuksiin siirtyminen on vaikeaa. Valtaosa jäsenvaltioista ei halua priorisoida suosituksia. Esimerkiksi kansalaisedustajat voisivat sitä kuitenkin tehdä. Loppuraportti laaditaan joka tapauksessa konferenssin johtokunnan toimesta.

**Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden perussääntöä ja rahoitusta koskevan asetuksen tarkistaminen**

Puheenjohtaja esitteli esityksensä neuvoston osittaiseksi yleisnäkemykseksi. Kompromissiesityksellä suojellaan EU:n demokraattista prosessia ulkopuoliselta vaikuttamiselta. EU:n ulkopuolisten toimijoiden ei olisi mahdollista osallistua Euroopan tason poliittisten puolueiden ja säätiöiden hallintoon tai rahoittaa niitä. Rahoituksen läpinäkyvyyttä lisättäisiin alentamalla lahjoituksia koskevaa ilmoitusvelvollisuuden kynnysarvoa sekä viranomaistarkastelulle asetettua rajaa. Uudelle ”omien varojen” tulokategorialle asetettaisiin kahden prosentin katto. Arvomekanismia vahvistettaisiin vaatimalla EU-tason puolueilta vuosittainen julistus, kuitenkin linjassa kansallisen toimivallan kanssa. Kompromissi kunnioittaisi kansallista toimivaltaa myös kansanäänestyskampanjoiden osalta.

Komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) totesi alkuperäisen ehdotuksensa olleen tasapainoinen ja komission seisovan edelleen sen takana. Neuvoston nopea edistys osittaisen yleisnäkemyksen laatimiseksi on tervetullut, jotta muutokset ehdittäisiin saattamaan voimaan ennen seuraavia Euroopan

parlamentin vaaleja. Poliittisen liittouman määritelmällä on merkittäviä vaikutuksia siihen, millaista yhteistyötä EU-tason puolueet voivat tehdä EU:n ulkopuolisten puolueiden kanssa. Komissio ehdotti lainsäädäntöesityksessään, että Euroopan neuvoston jäsenmaista tulevat puolueet saisivat osallistua EU-tason puolueiden toimintaan, kunhan rahoituksen avoimuutta kunnioitetaan. On huomioitava, että Venäjä ei ole enää Euroopan neuvoston jäsen. Komission esitys sisältää myös useita demokratiaa ja rahoituksen läpinäkyvyyttä suojelevia mekanismeja.

Asiakohdassa käytettiin vain muutama puheenvuoro. Komission vaalipaketin yleisiä tavoitteita ja avoimuuden lisäämistä EU-tason puolueiden rahoituksessa tuettiin. Huolellista teknisen tason työtä peräänkuulutettiin, jotta muutokset saataisiin voimaan tavoitellussa aikataulussa. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen muutoksia koskien rahoitusta kolmansista maista ja osallistumista kansallisiin kansanäänestyskampanjoihin tuettiin. Esille tuotiin, ettei ’poliittisen liittouman’ määritelmän tulisi jättää esimerkiksi itäisen naapuruston kumppaneita kokonaan EU-tason puolueyhteistyön ulkopuolelle. Kansallisia puolueita koskevan sääntelyn muistutettiin kuuluvan kansalliseen toimivaltaan. Unkari ja Puola viittasivat osittaisen yleisnäkemyksen yhteydessä jättämiinsä lausuntoihin.

Komissio arvioi napakan keskustelun vahvistaneen, että neuvosto on valmis liikkumaan nopeasti asetuksen osalta.

Puheenjohtaja totesi neuvoston hyväksyneen osittaisen yhteisnäkemyksen. On tärkeää lisätä avoimuutta EU-tason puolueiden rahoituksessa. Puheenjohtaja totesi seuraavansa tarkkaan kannanmuodostusta Euroopan parlamentissa. Huhtikuun neuvostossa on tarkoitus keskustella poliittisen mainonnan avoimuutta koskevasta asetusehdotuksesta.

**Muut asiat**

Muut asiat -asiakohdassa komissio (varapuheenjohtaja Šefčovič) esitteli lyhyesti 11.3.2022 antamansa ehdotukset EU:n ja Ison-Britannian välisten kauppa- ja yhteistyösopimuksen sekä EU-erosopimuksen täytäntöönpanon valvontaa ja unionin yksipuolisia toimia koskeviksi asetuksiksi.

Suomen edustajat
Ministeri Tuppurainen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
7247/22

Liitteet

Viite

| | |
|---|---|
| Asiasanat | EU:n tulevaisuus, Eurooppa-neuvosto, talouspolitiikka, vaalit, YAN Yleisten asioiden neuvosto, brexit |
| **Hoitaa** | **OM, UM, VM, VNK** |
| Tiedoksi | ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SM, SP, STM, TEM, TULLI, VTV, YM |